

УДК 378.147.88

DOI 10.31652/2415-7872-2021-67-32-39

ТЕТЯНА ФАДЄЄВА

kholkovska@gmail.com

кандидат географічних наук

Вінницький торговельно-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету
вул. Київська, 80, м. Вінниця

ВИКОРИСТАННЯ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МЕНЕДЖЕРІВ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ

У статті розглядається специфіка використання комп'ютерних технологій у сфері підготовки менеджерів для індустрії туризму. Визначені педагогічні цілі і напрями використання засобів нових телекомунікаційних технологій у підготовці менеджерів туристичної діяльності. Окреслені напрями використання засобів нових телекомунікаційних технологій. Зазначено, що процес інформатизації освіти і пов'язане з ним використання можливостей засобів нових інформаційних технологій в освітньому процесі зумовлюють не лише зміну організаційних форм і методів навчання, але й виникнення нових методів навчання. У статті проаналізовано педагогічні умови впровадження телекомунікаційних технологій, що забезпечують науково обґрунтований підхід до інформатизації освітнього процесу. Розкрито зміст методичних принципів, що забезпечують цілеспрямований довготривалий психолого-педагогічний вплив на особистісно-професійне становлення майбутніх менеджерів туристичної сфери в умовах сучасного телекомунікаційного середовища. Розглянуто призначення та умови організації навчально-інформаційного середовища коледжу. У статті розглянуто переваги і недоліки комп'ютерного підручника. Зазначено, що різні способи організації телеконференцій дозволяють студентам самостійно формувати власні погляди на події, що відбуваються, усвідомлювати сутність багатьох явищ, досліджувати їх з різних позицій, вирішувати поставлені проблеми спільними зусиллями, ставити один одному різні питання, ділитися творчими планами, ідеями. Проаналізовано вміння, що забезпечують пошукову самостійну роботу, яка здійснюється за допомогою телекомунікаційних технологій.

Звертається увага на використання можливостей телекомунікаційних технологій щодо методу проєктів, оскільки в основі цього методу лежить розвиток пізнавальних навичок студентів, їх умінь самостійно конструювати знання, орієнтуватися в інформаційному просторі. Проаналізовано переваги і недоліки контролю знань, що здійснюється з використанням телекомунікаційних технологій.

Ключові слова: професійна підготовка, менеджери туристичної індустрії, телекомунікаційні технології, методичні принципи, комп'ютерний підручник, творча діяльність, метод проєктів, контроль знань, пошукова самостійна діяльність.

TETIANA FADIEIEVA

Candidate of Geographical Sciences

Vinnitsia Trade and Economic Vocational College of Kyiv National University of Trade and Economics
Kyivska str., 80, Vinnitsia

THE TELECOMMUNICATIONS TECHNOLOGIES IN TOURISM DEGREE COURSES

The article deals with the specifics of using computer technologies in the field of training managers for the tourism industry. Pedagogical goals and directions of using new telecommunications technologies in the training of tourism managers are defined. The directions of using new telecommunications technologies are outlined. It is noted that the process of informatization of education and The Associated use of the possibilities of new information technologies in the educational process cause not only a change in organizational forms and methods of teaching, but also the emergence of new teaching methods. The article analyzes the pedagogical conditions for the introduction of telecommunications technologies that provide a scientifically based approach to informatization of the educational process. The content of methodological principles that provide a purposeful long-term psychological and pedagogical impact on the personal and professional development of future tourism managers in the modern telecommunications environment is revealed. The purpose and conditions of organizing the educational and information environment of the college are considered. The article discusses the advantages and disadvantages of a computer textbook. It is noted that various ways of organizing teleconferences allow students to independently form their own views on events, realize the essence of many phenomena, explore them from different positions, solve problems together, ask each other different questions, share creative plans and ideas. The article analyzes the skills that provide independent search work carried out with the help of telecommunications technologies. Attention is drawn to the use of the capabilities of telecommunications technologies in relation to the project method, since this method is based on the development of cognitive skills of students, their skills to independently construct knowledge, navigate in the information space. The advantages and disadvantages of knowledge control carried out using telecommunications technologies are analyzed.

Keywords: professional training, tourism industry managers, telecommunications technologies, methodological principles, computer textbook, creative activity, project method, knowledge control, search independent activity.

Використання комп'ютерних технологій в освітньому процесі вже налічує декілька десятиліть. Питання комп'ютеризації освітнього процесу розглядалися в різних країнах. В. Хассон та Е. Вотермен, розглядаючи

критерії якості дистанційної освіти, чітко окреслили завдання і перспективи впровадження комп'ютерних технологій, зазначивши, що ознайомлення з обчислювальною технікою є тільки частиною адаптації до інформаційного століття. Основна ж мета адаптації полягає в тому, що учнів необхідно навчити обробляти інформацію, вирішувати завдання, спілкуватися з людьми і розуміти сутність змін, що відбуваються в суспільстві [10].

Специфіка використання комп'ютерних технологій у підготовці менеджерів індустрії туризму полягає в тому, що разом з базовою підготовкою з інформаційних технологій, передбачається навчання студентів використання різних спеціалізованих систем. Це питання знайшло своє відображення в працях О. Гороховського, А. Гуржія, П. Дмитренка, А. Трайнева, присвячених використанню персонального комп'ютера як засобу спілкування.

Визначимо педагогічні цілі і напрями використання засобів нових телекомунікаційних технологій у підготовці менеджерів туристичної діяльності.

Цілі використання засобів нових телекомунікаційних технологій:

а) розвиток особистості студента, його підготовка до ефективної професійної самореалізації в умовах інформаційного суспільства:

- формування професійної самовідомості [1];
- розвиток мислення (наочно-дієвого, наочно-образного, інтуїтивного, творчого, теоретичного, практичного);
- естетичне виховання (за рахунок використання можливостей комп'ютерної графіки, технологій мультимедіа);
- розвиток комунікативних та організаторських здібностей;
- формування вмінь приймати оптимальні рішення або пропонувати варіанти розв'язання завдань у складних ситуаціях;
- розвиток умінь здійснювати експериментально-дослідницьку діяльність (за рахунок реалізації можливостей комп'ютерного моделювання);

б) реалізація соціального замовлення, обумовленого інформатизацією сучасного суспільства:

- підготовка менеджерів туризму засобами нових телекомунікаційних технологій;
- підготовка менеджерів туризму до розв'язання завдань, що стоять перед суб'єктом туристичної індустрії за допомогою нових інформаційних технологій;

в) інтенсифікація всіх рівнів освітнього процесу:

- підвищення ефективності і якості процесу навчання;
- забезпечення спонукальних мотивів, що обумовлюють активізацію пізнавальної діяльності;
- поглиблення міжпредметних зв'язків, створення інтегрованих курсів і занять [8].

Напрями використання засобів нових телекомунікаційних технологій:

а) використання нових інформаційних технологій як засобу навчання, що підвищує його ефективність і якість. При цьому забезпечується реалізація можливостей програмно-методичного забезпечення ПК з метою повідомлення знань, моделювання навчальних ситуацій, здійснення тренування, оцінки результатів навчання;

б) використання засобів нових телекомунікаційних технологій як інструменту пізнання навколишньої дійсності;

в) використання засобів нових телекомунікаційних технологій як засобу розвитку особистості студента;

г) використання засобів нових телекомунікаційних технологій як об'єкту вивчення;

д) використання засобів нових телекомунікаційних технологій як засобу автоматизації процесів контролю, корекції результатів навчальної діяльності [4].

Процес інформатизації освіти і пов'язане з ним використання можливостей засобів нових інформаційних технологій в освітньому процесі зумовлюють не лише зміну організаційних форм і методів навчання, але й виникнення нових методів навчання. Інформатизація предметних галузей, інтелектуалізація освітньої діяльності, загальні інтеграційні тенденції знання інформаційного, екологічного, соціального докільця, підтримувані використанням засобів нових інформаційних технологій, забезпечують розширення і поглиблення вивчення предметів або окремих тем. Це зумовлює зміну критеріїв відбору змісту навчального матеріалу. Вони ґрунтуються на необхідності інтенсифікації процесу інтелектуального розвитку і саморозвитку особистості студента, формування вмінь формалізувати знання про предметний світ, отримувати знання, користуючись різними сучасними методами обробки інформації [9].

Таким чином, у зв'язку з розвитком процесу інформатизації освіти змінюються обсяги і зміст навчального матеріалу, відбувається модифікація програм навчальних предметів (курсів), інтеграція деяких тем або самих дисциплін, що в результаті впливає на зміну структури і змісту навчальних предметів (курсів) і, отже, структури і змісту освіти.

У зв'язку з вище викладеним і спираючись на дослідження можливостей засобів нових інформаційних технологій з погляду педагогічної доцільності їх використання, на аналіз практики застосування предметно – орієнтованих програмних засобів розвивального і навчального призначення, а також на розгляд перспектив використання систем штучного інтелекту і навчального, демонстраційного устаткування, що функціонує на базі засобів нових інформаційних технологій, приходимо до переконання про необхідність використання засобів нових телекомунікаційних технологій не стільки для підтримки традиційних форм і методів навчання, скільки для створення варіативних методик, що дозволяють реалізувати цілеспрямований довготривалий психолого-педагогічний вплив на особистісно-професійне становлення майбутніх менеджерів туристичної сфери.

Педагогічними засадами впровадження телекомунікаційних технологій ми вважаємо сукупність змісту, методів, форм, особливостей управління, що забезпечують науково обґрунтований підхід до інформатизації освітнього процесу [8].

Наші дослідження і досвід практичної роботи показали, що для забезпечення системної організації процесу формування інформаційної основи діяльності менеджера туризму в умовах сучасного телекомунікаційного середовища необхідно:

- а) організувати процес підготовки менеджера туризму з урахуванням необхідності використання телекомунікацій у професійній діяльності;
- б) забезпечити спрямованість підготовки на реалізацію особистісних чинників діяльності в умовах використання телекомунікацій у професійній діяльності;
- в) організувати багаторівневу, інтегровану структуру процесу підготовки.

Цілеспрямований довготривалий психолого-педагогічний вплив на особистісно-професійне становлення майбутніх менеджерів туристичної сфери в умовах сучасного телекомунікаційного середовища ґрунтується на системі методичних принципів:

- принцип доцільності, який передбачає, що використання засобів телекомунікаційних технологій у професійно – орієнтованій діяльності студентів забезпечить формування розуміння інформаційно – професійної сутності вирішуваних завдань;
- принцип цілісності, який зумовлює використання засобів телекомунікаційних технологій з метою забезпечення формування у студентів системно-цілісного бачення професійної діяльності, що вимагає спеціальної структуризації та інтеграції навчального матеріалу;
- принцип поліфункціональності, що визначає використання засобів телекомунікаційних технологій у навчально-пізнавальній діяльності студентів як засобу розв'язання професійно орієнтованих завдань, а також як засобу пізнання об'єктів, процесів і явищ, що відбуваються в туристичному бізнесі;
- принцип інтегрованості, що спрямовує навчальну діяльність на забезпечення науково – технічної, дидактичної і психолого – педагогічної інтеграції;
- принцип практичної спрямованості, що забезпечує організацію процесу навчання, спрямованого на розв'язання завдань адаптації студентів до професійного середовища, оволодіння професійно значущими видами діяльності, вирішення проблемних ситуацій, пов'язаних із туристичним бізнесом, із застосуванням сучасних телекомунікаційних технологій [5].

Методичні принципи визначальним чином впливають на функціонування навчально-інформаційного середовища, в якому навчається студент. Під інформаційно-навчальним середовищем розуміють сукупність умов, що сприяють виникненню і розвитку процесів інформаційно-навчальної взаємодії між учнями, викладачем і засобами інформаційних технологій, а також формуванню активності студентів під час наповнення компонентів середовища предметним змістом [9].

Призначення навчально- інформаційного середовища полягає у:

- виявленні і розвитку здібностей студентів до творчої ініціативи;
- створенні умов для самостійного отримання знань і їх якісного засвоєння;
- забезпеченні автоматизації обробки результатів навчання;
- усуненні небажаних наслідків спілкування учня із засобами інформаційних технологій [9].

Засобами інформаційних технологій у навчанні можна забезпечити: пред'явлення навчального матеріалу; накопичення інформації та її аналіз; розвиток мислення шляхом розв'язання різного роду завдань (наприклад, моделювання ситуації); пошук необхідної інформації та ін. Враховуючи фундаментальність та універсальність поняття інформації й методів її обробки, а також сучасні тенденції розвитку телекомунікаційних технологій, стає актуальним застосування інформаційного підходу до проектування змісту навчання. Особливе значення в цьому випадку набуває процес побудови інформаційних моделей об'єктів, що вивчаються. Самостійна побудова студентами інформаційної моделі об'єкту засобами телекомунікаційних технологій відображає вміння здобування нових знань за допомогою глобальної мережі, що впливає на підвищення якості навчання.

Для того, щоб зрозуміти плюси і мінуси появи нових технічних засобів і оцінити їх вплив на розвиток освіти, розглянемо умовно визначені «епохи» в історії освітнього процесу: докомп'ютерну, комп'ютерну, мережеву. Кожна з цих «епох» якісно змінювала форми і різновиди освітнього процесу, хоча засоби, що з'явилися, не витіснили старі а, скоріше, доповнили їх [7].

Докомп'ютерна «епоха» пов'язана з традиційними методами навчання – паперовими підручниками, уроками, лекціями, семінарами.

Комп'ютерна «епоха» ознаменувалася появою в освіті комп'ютерів. Як наслідок, стали з'являтися і комп'ютерні навчальні засоби – комп'ютерні підручники, різні демонстраційні, навчальні і контролюючі програми, призначені для аудиторної чи самостійної роботи. Вдосконалення персональних комп'ютерів зумовило появу нових навчальних програм.

Мережева «епоха» в освіті тільки розгортається. Комп'ютерний гіпертекст у новітньому комп'ютерному підручнику дозволяє створити «живий», інтерактивний навчальний матеріал, забезпечений посиланнями між різними частинами матеріалу. Можливості гіпертексту дають викладачеві можливість розділити матеріал на велику кількість фрагментів, поєднавши їх гіперпосиланнями в логічні ланцюжки.

Реалізація можливостей засобів нових телекомунікаційних технологій в умовах інформаційно-навчального середовища веде до зміни форм і методів навчання, що склалися раніше.

Комп'ютерні підручники. Сфера застосування комп'ютерних підручників велика: звичайне і дистанційне навчання, самостійна робота. Але найбільші перспективи обіцяє об'єднання підручників з програмами, що контролюють знання студентів, доповнене спілкуванням між викладачем і тими, хто вчиться, в реальному часі. Забезпечений єдиним інтерфейсом, такий Internet-підручник може стати не просто посібником на один семестр, а навчально-довідковим середовищем, що постійно розвивається. Internet-посібник має ті ж якості, що і комп'ютерний підручник, плюс можливість тиражування практично без носія. За умов існування однієї версії навчального матеріалу в мережі Internet, студент-користувач дістає до нього доступ звичним для себе способом.

Internet-підручник має різні переваги перед звичайним:

- немає ніякого обмеження щодо змісту навчальних тем;
- електронний підручник може бути використаний як засіб самостійного навчання, оскільки можна обрати рівень складності, звернутися до додаткових матеріалів;
- електронний підручник не покликаний замінити викладача, це тільки потужний засіб навчання;
- електронний підручник дозволяє оновити методику викладання;
- укомплектований повністю, електронний підручник може замінити досить велику навчальну бібліотеку;
- такий підручник може слугувати основою для комплектування його різним методичним і дидактичним матеріалом зі «сторонніх» джерел (комплектами ілюстрацій, наприклад);
- компоненти підручника можуть бути реалізовані окремо в різних програмних продуктах;
- наявні комп'ютерні енциклопедії, довідники, демонстраційні програми не можуть замінити електронний підручник (вони не мають єдиного інтерфейсу; є різномірними, часто перетинаються, присвячені вузьким темам; орієнтовані на домашнє використання; переобтяжені графікою; не мають досить потужних пошукових систем і рубрикаторів; як правило, не містять достатньої кількості систематично викладеного матеріалу);
- форма електронного підручника не вирішує всі проблеми сама по собі, але усуває багато технічних обмежень, створює величезні можливості для вдосконалення і розвитку підручника;
- така система навчання дозволяє використати один підручник для декількох взаємопов'язаних предметів, реалізуючи міжпредметні зв'язки;
- електронний підручник – короткий шлях від автора підручника до студента;
- скорочуються витрати на виготовлення підручника;
- вирішується проблема сумісності – можна бути впевненим, що на всіх апаратних платформах матеріал виглядатиме практично однаково;
- існує можливість включення в підручник будь-якого додаткового матеріалу, вже наявного в Internet;
- велика кількість засобів розробки і конвертації в стандарти документів, прийнятих у World Wide Web дозволяє викладачеві досить легко готувати навчальні матеріали своїми силами, не вивчаючи додатково складних мов програмування і не залучаючи до допомоги сторонніх розробників [3].

Поступовий перехід від паперових підручників до комп'ютерних і від них – до мережевих забезпечує зростання оперативності підготовки навчальних матеріалів. Це дозволяє зменшувати час підготовки навчальних посібників, тим самим збільшуючи кількість доступних для студента навчальних курсів. Однією з відмінностей електронних підручників від звичайних паперових, є, на наш погляд, ще й те, що звичайні контрольні питання у паперових підручниках замінюються на інтерактивні тести в електронних з

можливістю оперативної обробки й оцінювання відповідей студентів безпосередньо в персональному комп'ютері.

Було б абсолютно неправильно просто переносити паперовий варіант навчального посібника в електронний вигляд і конвертувати потім у гіпертекст. Звичайно, в результаті ми отримуємо деякі переваги у вигляді можливостей пошуку і гіперпосилань, але такий підручник буде незручний для тих, хто навчається (читати з монітора не так зручно, як з паперу). Деякі педагоги з побоюванням ставляться до гіпертекстових підручників. О. Гороховський вважає, що в електронному підручнику гіперпосилання скоріше шкідливі, ніж корисні, оскільки вони відволікають учня від сюжету, що вивчається, перемикають увагу. Свобода навігації призводить до того, що в результаті декількох переходів користувач забуває, звідки прийшов і чим взагалі займався [3].

Нами були визначені такі недоліки електронних підручників:

- потрібен комп'ютер – пристрій для використання підручника;
- для використання підручника потрібні додаткові навички – користувача комп'ютера, причому для повного використання можливостей підручника – достатньо серйозні;
- підготовка такого підручника є набагато більш трудомістким заняттям, ніж видання паперового «носія знань», – через великий обсяг роботи, необхідність пов'язання і підготовки великої кількості матеріалу;
- відсутність розроблених методик для роботи з такими підручниками;
- необхідність підготовки великої кількості завдань і точного визначення їх складності;
- основною складністю є не підготовка програмного забезпечення, а заповнення підручника фактичним матеріалом.

Водночас в «епоху» мережевих технологій варто говорити про переваги електронних підручників:

- електронний підручник є набором окремих модулів, пов'язаних між собою за допомогою гіпертекстових посилань. Модулі, в яких викладається однотематичний матеріал, пов'язані між собою за ключовими елементами матеріалу, що дозволяє використовувати підручник для різних рівнів викладу, для різних навчальних груп тощо;
- електронний підручник дозволяє легко переключатися від одного курсу до іншого, від простішого до складнішого рівня викладу;
- легко замінювати або редагувати окрему тему; компонувати курс самому викладачеві, забезпечуючи його необхідними завданнями;
- швидко фіксувати недоліки і оперативно їх виправляти;
- електронні видання, програмно-методичні комплекси, орієнтовані на студентів-старшокурсників і дорослих, можуть створюватися за технологією гіпертекстових підручників [2; 3; 5; 8].

Вважаємо, що розробникам більш спеціалізованих електронних видань і систем дистанційного навчання варто звернути увагу на той факт, що переведення видання в електронну форму не є самоціллю. Якщо вже йти на таку форму роботи студента, як читання тексту, то набагато правильніше (на ергономічний погляд) створити «тандем» зі звичайного підручника і навчальної програми, що його підтримує. На жаль, ця форма роботи у нас практикується доки рідко.

Електронний підручник може містити більш розвинені засоби, що дозволяють виконувати операції, які є або дуже трудомісткими, або їх виконання взагалі не можливе без комп'ютерів:

- можна зберігати великі обсяги фактичного матеріалу – реальні копії історичних документів, повні тексти літературних творів, статистичні дані тощо;
- окрім звичайного текстового і статичного ілюстративного матеріалу можна використовувати відео-, аудіофрагменти, моделі експериментів тощо;
- потужна пошукова система дозволить швидко знаходити як конкретні частини курсу, так і все, що могло б стосуватися цієї теми в усьому обсязі матеріалу;
- розташування фактів за часом і місцем дозволяє проводити аналіз змін, порівняльний аналіз (наприклад, порівнювати між собою рівень розвитку різних країн в один і той же час);
- для відомостей, що мають географічну «прив'язку», дуже корисне представлення на моделі земної кулі (чи її частині – карті) з точним розташуванням і відображенням тимчасових змін. Наявність різних масштабів дозволяє виконувати і «прив'язки» на конкретній країні, регіоні, материках.

Під час створення Internet-підручників варто враховувати такі чинники:

- Internet-підручник має іншу організацію матеріалу: мають бути коротші розділи – їх простіше читати з екрану, вони швидше передаються мережею);
- корисно розділити матеріал на декілька контекстів (наприклад, обов'язковий для прочитання, додатковий, допоміжний, визначення тощо) і візуально їх виокремити;
- особливу увагу варто приділити інтерфейсу користувача [3].

Електронний підручник – це інформаційна система. Тобто основне місце відводиться саме інформації – матеріалу підручника і засобам її пошуку, зберігання, аналізу. Водночас це не заперечує важливості контролю або створення уроків-презентацій.

Телеконференція є однією з найбільш використовуваних і ефективних телекомунікаційних технологій в освіті, що класифікується як активна форма навчання. Телеконференція дозволяє студентам самостійно формувати власні погляди на події, що відбуваються, усвідомлювати сутність багатьох явищ, досліджувати їх з різних позицій, вирішувати поставлені проблеми спільними зусиллями, ставити один одному різні питання, ділитися творчими планами, ідеями.

Телеконференції можуть бути організовані різними способами:

- конференції на базі електронної пошти;
- конференції на базі WEB – технологій.

Основним елементом будь-якої конференції є процес обговорення певного питання (і вироблення суження з цього приводу). Відмітною рисою телеконференції є використання телекомунікаційних технологій для організації зв'язку віддалених один від одного учасників обговорення. Навчальною телеконференцією можна назвати у тому випадку, якщо формується навчальне завдання, яке визначає всі технічні, технологічні й організаційні рішення, що приймаються [8].

Телеконференція, на відміну від подібного заходу, що передбачає особисту присутність учасників, істотно розширює освітні можливості, пропонуючи специфічні форми спілкування.

Відсутність у телеконференціях жорстких часових і просторових меж забезпечує можливість виступу для всіх бажаючих без обмежень і у будь-який момент їх проведення, крім того, в учасників з'являється можливість підготувати більш зважене, продумане повідомлення з конкретного питання, аргументовано обґрунтувати свою думку й оформити її у найбільш лаконічному вигляді – внаслідок чого відбувається розвиток культури рефлексії студентів, їх критичного мислення. Студенти починають критично-конструктивно оцінювати свої успіхи й утруднення. Відбувається розвиток самосвідомості і творчості.

Реалізація такої форми навчальної роботи пред'являє низку вимог до організатора телеконференції з її координування. Виокремимо основні групи таких вимог:

- володіння достатнім рівнем комп'ютерної грамотності, що розуміється нами не лише як уміння «читати» і «писати» за допомогою комп'ютера, але й передбачає знання основних інформаційних технологій, у тому числі телекомунікаційних, застосування їх під час вирішення освітніх проблем;
- володіння технологією управління навчальною телеконференцією (найважливіші способи організації і ведення телеконференції);
- уміння правильно організувати діяльність студентів у межах телеконференції, акцентування уваги на використанні різних моделей організації колективної діяльності;
- уміння доцільно використовувати телеконференції у навчальному процесі, що передбачає володіння методом інформаційного моделювання і його застосування для побудови моделей навчальних ситуацій [9].

Одним з важливих принципів у роботі педагога є також дотримання мережевого етикету, вибір найбільш тактовного способу підтримки учасників, не кажучи вже про прояв максимальної уваги до кожного виступу в мережі, вміння повертати мережеві дискусії до безпосередньої їх тематики, згладжування можливих конфліктів. Це особливо важливо, якщо взяти до уваги, що більшість учасників тільки знайомляться з можливостями телекомунікацій і створення психологічно комфортного середовища в процесі цього знайомства має принципове значення. Технологія телеконференцій дозволяє студентам навчитися вести переговори один з одним в менш агресивній і більш конструктивній манері. Внаслідок розширення часових меж такого спілкування виняткової ролі набувають питання планування і дотримання розробленого графіку проведення мережевого заходу, швидкість обробки і розміщення повідомлень [9].

Пошукова самостійна робота. Це, мабуть, та галузь, де розвиток інформаційних технологій, на погляд педагогів, приніс більше шкоди, ніж користі для освіти. Якщо в «паперову еру» найбільш поширеним гріхом був обмін курсовими в масштабах одного ЗВО, то зараз обмін рефератами і тому подібними працями поставлений «на потік»: знайти реферат на тему, що цікавить студента, в мережі Internet не складає труднощів. Водночас варто зауважити, що розвиток умінь знайти потрібну інформацію на задану тему в глобальній мережі Internet зумовлює формування багатьох якостей, потрібних менеджерів туризму: вміння орієнтуватися в мережі; навички роботи з пошуковими системами; вміння визначити головне за допомогою ключових слів; вміння брати участь у телеконференціях, вітчизняних, світових, де обговорюються проблеми наукового і професійного характеру; вміння працювати з відкритими файловими серверами мережі Internet для отримання вільно поширюваних програмних засобів; вміння працювати з базами даних, бібліотечними каталогами, файлами електронних бібліотек під час виконання навчальних завдань і проведення наукових досліджень; вміння отримання електронних періодичних видань з обраної тематики; вміння брати участь в on-lain телеконференціях мережі Internet [5].

Творча діяльність. Використання можливостей телекомунікаційних технологій стимулює увагу до вже добре відомого методу проєктів, оскільки в основі цього методу лежить розвиток пізнавальних навичок студентів, їх умінь самостійно конструювати знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного мислення. Метод проєктів завжди орієнтований на самостійну діяльність – індивідуальну, парну, групову – яку студенти виконують протягом певного відрізка часу. Проєктна діяльність спрямована на вирішення певної проблеми, що передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з іншого, інтеграцію знань, умінь з різних галузей науки, техніки, технологій, сфери творчості. У публікаціях з проблеми проєктивної діяльності студентів вказується, що їх дослідження повинні мати «відчутний», тобто конкретний результат, бути готовими до впровадження [5].

Особливого значення набуває процес побудови інформаційних моделей об'єктів, що вивчаються, характерними ознаками якого є, з одного боку, існування жорстко регламентованих правил побудови моделі (що необхідно зробити), з іншого, – яскраво виражені творчі засади.

Формування інформаційних умінь у студентів нерозривно пов'язане з розвитком їх творчих здібностей. Причому цей зв'язок має однобічний характер: формування інформаційних умінь зумовлює розвиток творчих здібностей, але не навпаки. Цей зв'язок має індивідуальний характер, що означає необхідність застосування особистісно-діяльнісного підходу в навчанні, результатом якого, зокрема, є формування інформаційних умінь в студентів. Формування інформаційної моделі – процес поетапний, еквівалентний пізнанню самого об'єкту. Якість побудованої кожним студентом інформаційної моделі характеризує рівень пізнання об'єкту. Вміння студента самостійно будувати таку модель об'єкту означає вміння самостійно здобувати нові знання, за рахунок чого підвищується якість навчання.

Тому організація навчального процесу з дисциплін, пов'язаних з телекомунікаційними технологіями, має базуватися на таких принципах:

- набуття студентами певного базового набору знань з телекомунікаційних технологій;
- набуття необхідних умінь і навичок використання сучасних мережевих технологій;
- розвиток творчих здібностей студентів;
- розвиток наукового потенціалу студентів [6].

Ще одна можливість – розвиток і заохочення творчого потенціалу студентів. Публікація в Internet кращих дипломів і курсових, творів, збірок студентських наукових праць з навчального курсу, гіпертекстових рефератів – не лише створює можливість для студентів представити результати власних міні-досліджень, але і допомагає викладачеві формувати банк матеріалів з курсу, що вивчається.

Контроль знань. Це, певно, найбільш проблемна сфера застосування телекомунікаційних технологій. У будь-якому випадку використання комп'ютера допомагає викладачеві зменшити рутинну, малоцікаву роботу з перевірки тестів, контрольних робіт (що дозволяє проводити контроль частіше) і знижує чинник суб'єктивності. Одна з головних проблем контролю знань – ідентифікація. Якщо при письмовому іспиті можна розсадити студентів по різних партах, то перевірити, хто відповідав на питання контрольної роботи в мережі Internet практично неможливо. Цей аргумент, як правило, наводять прибічники консервативного підходу до перевірки знань. Контраргументом на користь комп'ютеризованих методів може бути те, що дистанційне навчання, як правило, зважає на більш високу мотивованість студента. Він сам обирає дисципліни, що буде вивчати, найчастіше до такої форми навчання звертаються за умов здобуття другої освіти, при підвищенні кваліфікації, – тобто тоді, коли людина понад усе зацікавлена отримати реальні знання [5; 6]. Не тільки внутрішня мотивація може забезпечити справедливості оцінювання під час комп'ютеризованого тестування. Існує багато різних програм, зокрема on-lain платформа test-pad, яка не тільки вказує, хто виконував завдання (електронна адреса користувача), але й визначає час, витрачений на роботу.

Іншою проблемою контролю знань з використанням телекомунікаційних технологій є необхідність створення достатньо складної контролюючої системи, що має достатню базу питань. Це вимагає великої затрати зусиль і часу з боку викладача. Правда, один раз створивши таку базу, нею можна користуватися впродовж декількох років.

Отже, телекомунікаційні технології мають низку унікальних можливостей: комп'ютерна візуалізація навчальної інформації; архівне зберігання досить великих обсягів інформації з можливістю її передачі; більш високий рівень засвоєння теоретичного матеріалу (дослідження показують, що рівень змінюється залежно від використаного методу навчання); можливість інтеграції різних дисциплін, використання міжпредметних зв'язків; врахування індивідуальних можливостей, здібностей, інтересів кожного окремого студента; розвиток творчих здібностей під час створення різних проєктів; діалог у режимі on line; створення віртуальної моделі об'єкту або процесу; автоматизований контроль (самоконтроль) результатів навчальної діяльності, корекція за результатами контролю, тренування, тестування. Реалізація цих можливостей створює передумови для інтенсифікації освітнього процесу, а також створення методик, орієнтованих на розвиток особистості кожного студента.

Література

1. Галузьяк В. М., Добровольська К. В. Розвиток професійної самосвідомості студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. 256 с.
2. Галузьяк В. М., Сметанський М.І., Шахов В.І. Педагогіка: Навчальний посібник. 5-е вид., випр. і доп. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2012. 400 с.
3. Гороховский О.І. Методичні аспекти створення навчальної літератури для дистанційного навчання. Київ, 2007. 543 с.
4. Гуржій А.М. Інформаційні технології в освіті. *Проблеми освіти*: наук.-метод. зб. Київ: ІЗМН, 1998. Вип.ІІ. С. 5-11.
5. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія: матеріали Міжвузівського вебінару / відп. ред. Л.Б. Ліщинська. Вінниця: VTNI KNTEU, 2017. 102 с.
6. Дмитренко П.В., Пасічник Ю.А. Дистанційна освіта. Київ: НПУ, 1999. 25 с.
7. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. Київ: Грамота, 2005. 48 с.
8. Трайнев А.Р., Трайнев И.В. Информационные и коммуникационные педагогические технологии: учеб. пособие. Київ: Освіта, 2008. 327 с.
9. Триндаде А.Р. Информационные и коммуникационные технологии и развитие человеческих ресурсов. *Дистанционное образование*. 2000. №2. С. 5-9.
10. Хассон В.Дж., Вотермен Е. К. Критерії якості дистанційної освіти. *Вища освіта*. 2004. №1. С. 92-94.

References

1. Haluziak V. M., Dobrovolska K. V. Rozvytok profesiinnoi samosvidomosti studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv. [Development of professional self-awareness of students of higher educational institutions]. Vinnytsia: TOV «Nilan LTD», 2015. 256 s.
2. Haluziak V. M., Smetanskyi M.I., Shakhov V.I. Pedagogika: Navchalnyi posibnyk. [Pedagogy: Textbook]. 5-e vyd., vypr. i dop. Vinnytsia: TOV firma «Planer», 2012. 400 s.
3. Horokhovskiy O.I. Metodychni aspekty stvorennia navchalnoi literatury dlia dystantsiinoho navchannia. [Methodological aspects of creating educational literature for distance learning]. Kyiv, 2007. 543 s.
4. Hurzhii A.M. Informatsiini tekhnolohii v osviti. [Information technology in education]. *Problemy osvity*: nauk.-metod. zb. Kyiv: IZMN, 1998. Vyp.II. S. 5-11.
5. Dystantsiine navchannia yak suchasna osvitiia tekhnolohiia [Distance learning as a modern educational technology]: materialy Mizhvuzivskoho vebinaru / vidp. red. L.B. Lishchynska. Vinnytsia: VTNI KNTEU, 2017. 102 s.
6. Dmytrenko P.V., Pasichnyk Yu.A. Dystantsiina osvita. [Distance education]. Kyiv: NPU, 1999. 25 s.
7. Kremen V.H. Osvita i nauka v Ukraini – innovatsiini aspekty. Stratehiia. Realizatsiia. Rezultaty. [Education and science in Ukraine - innovative aspects. Strategy. Realization. Results]. Kyiv: Hramota, 2005. 48 s.
8. Trajnev A.R., Trajnev I.V. Informacionnye i kommunikacionnye pedagogicheskie tekhnologii: ucheb. posobie. [Information and communication pedagogical technologies: Textbook]. Kyiv: Osvita, 2008. 327 s.
9. Trindade A.R. Informacionnye i kommunikacionnye tekhnologii i razvitie chelovecheskih resursov. [Information and communication technologies and human resource development]. *Distancionnoe obrazovanie*. 2000. №2. S. 5-9.
10. Khasson V.Dzh., Votermen E. K. Kryterii yakosti dystantsiinoi osvity. [Quality criteria for distance education]. *Vyshcha osvita*. 2004. #1. S. 92-94.